

Afeti Felakete Dönüştürenler Yargılanmalı

TMMOB İzmir İl Koordinasyon Kurulu'nun (İKK) çağrısıyla mühendis, mimar ve şehir plancıları, kitlesel basın açıklaması düzenlendi. Kamu kaynaklarının güvenli kentler yerine, ödeme garantili projelerle sermaye aktarıldığına vurgu yapılan açıklamada, TMMOB'un yetkilerinin kısıtlanmasının ülkeyi müteahhit cehennemine dönüştürdüğü belirtildi. Gelecekteki can kayıplarının önüne geçilmesi için afeti felakete dönüştüren tüm sorumluların yargı önüne çıkarılması çağrısı yapıldı.

TMMOB İzmir İl Koordinasyon Kurulu (İKK), 20 Şubat 2023 tarihinde Alsancak Kıbrıs Şehirleri Caddesi'ndeki Türkan Saylan Kültür Merkezi önünde "Afeti Felakete Dönüştüren Tüm Sorumlular Yargı Önünde Hesap Vermelidir" başlıklı basın açıklaması düzenledi. TMMOB İzmir İKK Sekteri Aykut Akdemir'in okuduğu ortak açıklamada depremler sonrası on binlerce vatandaşın hayatına kaybettiği hatırlatılarak, şöyle denildi:

"Ülkemiz sahip olduğu jeolojik yapısı ile Alp-Himalaya Deprem Kuşağında yer almaktadır. Depremler sadece ülkemizde değil, dünyanın pek çok ülkesinde gerçekleşmektedir. Ancak cumhuriyet tarihi boyunca depremlerden ders alınmamış, her deprem unutulmayacak felaketlerin yaşanmasına neden olmuştur. Gelişmiş ülkelerde mühendislik prensipleri, bilim ve akıl ile depremin yaratacağı zararlar önlenilebilmekte veya azaltılabilmektedir. Bütün bunlar bilimsel ve teknik gelişmeler ışığında devletin şehircilik faaliyetlerini deprem riskini göz önünde bulundurarak yapmasıyla mümkündür. Ülkemizde özellikle de son 20 yılda kentleşme politikalarının toplumun ortak yararından ziyade sermayenin çıkarları doğrultusunda yönetilmesinden kaynaklı yaşadığımız her afet felakete dönüşmektedir.

Yaşadığımız coğrafyanın deprem kuşağında yer aldığı bilinen bir gerçek olmasına rağmen devletin kurum-

larınca yerleşim alanları belirlenmesi, yapılaşmaya ilişkin kararlar alınması, uygulanması ve denetlenmesiyle ilgili tüm idari işlemlerin deprem gerçeği ve bilimsel veriler dikkate alınmadan gerçekleştirilmiş olması söz konusu felaketlerin sebebidir. Doğa kaynaklı afetlerin felakete dönüşmesindeki kamu sorumluluğunun, 'asrın felaketi' söylemi ile gizlenmesine izin vermeyeceğiz. Sizin bu politikalarınız zamana yayılmış örgütlü bir cinayet faaliyetinden başka bir anlam taşımamaktadır."

Rant politikalarınızın önünde 'akıl dışı' engel olarak tanımladığınız TMMOB'un Anayasa'dan ve kanunlardan kaynaklanan yetkilerini, 'mühendislik, mimarlık ve planlama vesayeti kalkıyor' propagandası eşliğinde gasp ettiniz, ülkeyi kayıtsız ve denetimsiz müteahhit cehennemine çevirdiniz. Mühendislik hizmeti almamış, imar mevzuatına ve yürürlükteki plan kararlarına aykırı 10 milyondan fazla yapıyı Anayasa'ya tamamen aykırı gayri

hukuki ancak kağıt üzerinde 'yasal' düzenlemelerle yapı stokuna dahil ettiniz. Devletin vatandaşın can güvenliğini sağlama sorumluluğundan sıyrılmak için yaptığınız yasal düzenlemeye 'Yapının depreme dayanıklılığı hususu malikin sorumluluğundadır' şeklinde hüküm eklediniz, cana olası kasta bulundunuz. Son yaşadığımız depremde on binlerce insanın canı elinize bulaşmıştır.

Ülkemizin kamu kaynaklarını, vatandaşların sağlıklı ve güvenli kentlerde yaşamasını sağlamak yerine, hasta garantili şehir hastaneleri, geçiş garantili otoyollar, uçuş garantili havalimanlarına aktardınız. Yaşadığımız felaketlerde sorumluluk almak yerine, imar planlarında getirdiğiniz yoğunluk artışlarıyla kentlerimizi cehennem, vatandaşları ise uzun yıllar bankaların müşterisi haline getirdiniz."

Yaraları "sarmak" yerine "bağış" gösterileri düzenlenmesinin tercih edildiğine vurgu yapılan açıklamada, resmi rakamların felaketin boyutları-

nı yansıtmadığı ifade edildi. Toplanma ve geçici barınma alanlarının hayati önemde olduğuna dikkat çekilerek, İstanbul'da olası bir depremde toplanma alanı olarak kullanılacak olan Gezi Parkı'nın korunması için mücadele eden Tayfun Kahraman, Mücella Yapıcı ve Can Atalay'ın serbest bırakılması istendi.

Acil Öneriler

Ortak açıklamanın Şehir Plancıları Odası İzmir Şubesi Yönetim Kurulu Üyesi Yusuf Ekici'nin okuduğu bölümde ise TMMOB'un öneriler şöyle sıralandı:

"- Deprem sonrası Osmaniye'de oluşturulan geçici barınma alanında yangın çıktığı görülmüş, Diyarbakır'da kurulan geçici barınma alanının ise taşkın alanına kurulduğu tespit edilmiştir. Vatandaşlarımızın sağlıklı ve güvenli bir şekilde yaşamlarını sürdürebilmeleri için kamu idarelerince oluşturulan geçici barınma alanları, yeni felaketlere kapı aralamadan, uluslararası standartlara ve meslek odalarımızın yayınladığı kılavuzlara uygun bir şekilde planlanmalıdır.

- Yıkım yaşanan bölgede hasar tespit çalışmaları mevzuatın öngördüğü şekilde eksiksiz bir şekilde tamamlanmalıdır. Enkaz kaldırma çalışmaları başlamadan önce savcı ve uzman birlikleri tarafından binalardan örnekler alınmalı, tespit ve belgelemeler herhangi bir tereddüte yer bırakmadan yapılmalıdır.

- Yıkılmış bulunan kamu kurumlarına ait evrak (özellikle belediye ve laboratuvar) koruma altına alınmalı, yıkılmamış kamu binalarındaki evrak olası tahrifat ve imha edilmeye karşı koruma altına alınmalıdır.

- Bölgede yıkım kaynaklı asbest ve diğer toksik kimyasal gazları içeren tozun solunması ile kanser başta olmak üzere ciddi sağlık problemleri

oluşacaktır. Yürütülen çalışmalarda bu nedenle bölgede toza karşı yüksek koruyucu özelliği bulunan FFP2 ve FFP3 türü maskelerin kullanılması, enkaz kaldırma ve yıkım sürecinde gerekli önlemlerin ivedilikle alınması, personele ve bölgede yaşayanlara koruyucu ekipmanların sağlanması gerekmektedir.

- Enkaz çalışmaları ile alandan kaldırılan hafriyatın içerdiği asbest ve tehlikeli atıklardan uygun koşullarda arındırılması, gerekli tedbirlerin alınması, hafriyat içerisindeki geri dönüşebilen malzemelerin mevzuata uygun geri dönüşümü sağlanması, hafriyatın depolanacağı alanların yer seçimi ve depolama koşullarının çevre ve halk sağlığı sorunlarına yol açmayacak biçimde yönetilmesi, depolama alanları ve koşulları ile ilgili kamuoyunun bilgilendirilmesi gerekmektedir.

- Bu deprem, bir kez daha göstermiştir ki, ovalar, sulak alanlar yerleşim açısından riskli alanlardır. Kahramanmaraş depreminde, 400 km yüzey kırığı olan fay üzerinde yer alan binalar ya yıkılmış, yada ağır hasar görmüştür. Depremde büyük hasar alan illerimizin dışında onlarca ilimiz ve yüzlerce yerleşim merkezimiz, her an yıkıcı deprem üretecek diri fayların üzerindedir. Yeni yerleşim alanlarının belirlenmesinde, geometrisi ve tehlike düzeyi paleosismolojik çalışmalarla belirlenen diri faylar, sakinim bantları ile her ölçekteki imar planlarına işlenerek plan kararlarına yansıtılmalıdır. Bunun yanında söz konusu çalışmalarla belirlenecek risk haritası ulusal veri tabanına işlenerek özel zeminler için alanında uzman mühendislerce proje ve denetimi yapılmalı, bazı zemin ve imar durumu zorunluluklarına göre sismik izolatör zorunlu hale getirilmelidir.

- Kahramanmaraş depremi, bir kez daha yapı denetim sisteminin sorunlu

olduğunu ortaya koymuştur. Yapı denetimi, zemin ve temel etütleri saha çalışmalarının ve zemin iyileştirmelelerinin yerinde denetleneyeceği, meslek odalarının da sorumluluk üstleneceği yeni bir yapılanma ile ilgili tüm meslek disiplinlerinin içinde yer alacağı dönüşümü mutlaka gerçekleştirmelidir.

- Hasar tespit çalışmaları, yerbilimsel etütler, doğal ve yapay eşikler, kültürel ve doğal varlıklar, çevresel, sosyo-ekonomik vb. hususlara ilişkin ayrıntılı analiz ve sentez çalışmaları yapılmalıdır.

- Deprem başta olmak üzere bölgelerde yaşanması muhtemel tüm doğa ve insan faktörlü risklere ilişkin hazırlanacak imar planlarıyla ilişkili bütünlüklü bir afet sakinim planı hazırlanmalıdır.

- Üst ölçekten alt ölçeğe doğru mevcut durumdaki tüm plan kararları yeniden irdelenmeli, hazırlanacak analiz ve sentezler Çevre Düzeni Planı ve Nazım İmar Planı kararlarına yansıtılmalıdır.

- İmar afları bir daha gündeme getirilmeyecek şekilde anayasaya suç olarak eklenmelidir.

- Deprem sonrasında hasar gören kültürel ve doğal varlıklarımız koruma altına alınmalı, yeniden inşa sürecinde koruma mevzuatına uyulmalıdır.

- Yeniden inşa sürecinde yeni eşitsizlikler yaratmadan vatandaşlarımızın sağlıklı ve güvenli konutlarda yaşamasını sağlayacak, çevresel, sosyal ve teknik altyapı alanları sürdürülebilir, kalıcı çözümler üreten yasalar ve yönetmelikler kapsamında uygun şekilde kurgulanmalıdır.

- Gelecekte olması muhtemel yeni depremlerde riskin minimize edilmesi için yapılacak tüm çalışmalarda kamu yararının merkezde olduğu, bilimsel ve teknik gerekçeler dikkate alınmalıdır.

- Mühendislik programlarına akreditasyon zorunluluğu getirilmeli ve proje kontrollerinde görev alanların yetkinlikleri sağlanmalıdır.

- Müteahhitlik sistemi baştan sona yenilenerek firma yaptığı yapının hem projesinden hem imalatından sorumlu olmalı, ilgili meslek odalarınca denetimi yapılmalıdır.

- Barınma hakkının temel bir insan hakkı olduğundan hareketle ülkemizde uygulanan kentsel politikalar nedeniyle konutu yatırım aracına dönüştüren kredi teşvikleri, kamu mülklerinin satışı, yabancı konut satışı, kira ve konut fiyatlarının denetlenmemesi, vergilendirmenin adil yapılmaması vb.

tüm iş ve işlemlerden vazgeçilme-
lidir. Anayasanın 56 ve 57. maddelerinde de açıkça belirtildiği üzere tüm vatandaşlarımız için sağlıklı ve güvenli konut alanları planlanmalıdır.

- Yapılacak tüm çalışmalarda meslek odalarımızın bilgi birikiminden faydalanılmalı, mesleki denetim konusunda yetkili kurumun TMMOB olduğuna ilişkin gerekli yasal düzenlemeler ivedilikle hayata geçirilmelidir."

Afetlerin felakete dönüşmesinin temel nedeninin, sermayenin talepleri doğrultusunda uygulanan rant politikaları olduğuna vurgu yapılan açıklamada, "Bu politikalar aracılığıyla doğal ve kültürel varlıklarımız yağ-

malanmış, kamu kaynakları bir avuç sermayedarın hizmetine sunulmuş, vatandaşlarımız ise sağlıklı kentlerde yaşamaya mahkûm edilmiştir" denildi. Kaynakların sağlıklı kentler için kullanılmasının tüm yurttaşların talebi olduğuna yer verilen açıklama, "TMMOB olarak halkımızın gelecekte can kayıplarına uğramaması için bugünlerde yaşadığımız felaketin sorumlularından yargı önünde hesap sorulması, sağlıklı ve güvenli bir gelecek için mücadele etmekten vazgeçmeyeceğiz. Tüm halkımıza başsağlığı ve geçmiş olsun dileklerimizi iletiyor, kendi geleceklerine sahip çıkmaya davet ediyoruz" ifadeleriyle tamamlandı.

İmar Affında Sorumluluğu Olanlar Yargılanmalıdır!

Deprem felaketinin ardından açıklama yapan TMMOB, yapı kayıt belgesi verilen kaç kaçak yapının yıkıma uğradığını ve bu binalarda kaç yurttaşın yaşamını yitirdiğinin açıklanmasını istedi. "İmar affı çıkararak kaçak yapıların yasallaştırılması sürecinde payı bulunan tüm siyasetçilerin ve sorumluların hesap vermesi yargılanması en temel talebimizdir" denilen açıklamada, 2018 yılında 7 milyon üzerinde kaçak bağımsız yapıya belge verildiği hatırlatıldı.

TMMOB'un Yönetim Kurulu Başkanı Emin Koramaz imzasıyla 1 Mart 2023 tarihinde gerçekleştirdiği basın açıklamasında, 6 Şubat 2023'te yaşanan depremlerin ağır kayıplara

yol açtığı hatırlatılarak, arama kurtarma faaliyetlerinin tamamlandığı ve artık sorgulama ve sorumlular ile hesaplama zamanının geldiği vurgulanarak, şöyle denildi:

"İktidarın ileri gelenleri önceki dönemlerde yangınlarda, sellerde, depremlerde olduğu gibi yaşanan doğa olayını kadere bağlayan ve bu yolla sorumluluktan kaçan açıklamalar yapmaktadır. Böylelikle ilk tepkileri bertaraf ettiğini düşünen AKP hükümeti ve sözcüleri, organize bir biçimde yarattıkları sistemi ve sistem kaynaklı ihmalleri görünmez kılarak Birliğimiz ve bağlı Odaları başta olmak üzere soran ve sorgulayan tüm kesimleri suçlu ilan etme çabasına girmiş durumdadır."

"Asrın felaketi" ifadeleriyle "yapacak bir şey yoktu" algısı yaratılmaya çalışıldığına dikkat çekilerek, "önlemleri bütünlüklü biçimde ele alıp dirençli kentler inşa etmek mümkünken, yaşadığımız kayıpların elbette sorumlusu var" denildi. Ticarileştirilen yapı denetim sistemine dikkat çekilen açıklamada, rant odaklı neoliberal düzenlemelerde ve inşaata dayalı büyüme paradigmasında ısrar edildiği vurgulanarak, şöyle denildi:

"Kamucu planlama, mühendislik, mimarlık pratiklerini sınırlayıp, özelleştirme politikalarının bir parçası olarak üretilen mühendislik, mimarlık ve planlama hizmetlerini denetimsiz kılan, herhangi bir bilimsel gereklilik ve ilgili mevzuat kapsamında tanım-

lanmış 'engellere' takılmadan yapı üretimini azami düzeye çeken anlayış bununla da kalmamış, mevzuata aykırı olarak üretilmiş yapıları popülist bir biçimde imar aflarıyla yasal hale getirmiştir. Son olarak 2018 yılında çıkarılan imar affı ile yapı sahibinin be-yanı yeterli bulunarak, hiçbir denetim olmaksızın kaçak yapılara ruhsat verilmiş, kaçak yapı statüsü kaldırılarak, ilgili yapıların kentsel hizmetlerden yararlanması sağlanmış, yıkım kararları ve idari para cezaları kaldırılmış, yapı kullanma izin belgesi aranmaksızın cins değişikliği ve kat mülkiyeti işlemleri yapılabilmüş, denetimden yoksun yapıların alan büyüklükleri üzerinden para yatırımları af için yeterli görülmüştür

Birliğimizin ve bağlı meslek odalarının, şehircilik ilkelerine aykırı üretilmiş, nitelikli mühendislik hizmetlerinden yoksun bu yapıların affedilmesinin, deprem, sel gibi doğa olaylarını afete dönüştüreceği uyarılarını dikkate almayan iktidar, toplanan paraların kentsel dönüşümde kullanılacağı yönündeki beyanlarıyla başvuru sayısını artırmaya çalışmış ve süre uzatımlarıyla da bu hukuksuzluğu belirli bir dönem sürekli kılmıştır.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum imar affı kapsamında Türkiye genelinde toplam 7 milyon 85 bin 969 adet Yapı Kayıt Belgesi verildiğini, bunların 5 milyon 848 bin 927 adedini konutların oluşturduğunu ve bu kapsamda 25 milyar 592 milyon TL'nin toplandığını açıklamıştır. Aynı şekilde bizzat AKP Genel Başkanı tarafından deprem bölgesinde bulunan ve en çok kaybın yaşandığı Kahramanmaraş'ta 144 bin 556 ve Hatay'da 205 bin yapının imar affı kapsamında affedildiği açıklanmıştır. Toplanan tutarın ülkedeki yapı stokunu güvenli hale getirmek için harcanıp harcanmadığı konusunda kamuoyuna aktarılan bir bilgi yoktur.

AKP iktidarı, imar affı sürecinde yapının güvenliğini mülk sahibine bırakarak sorumluluğu üzerinden atmaya çalışmış olsa da, devlet yurttaşlarımızın anayasal hakkı olan 'güvenli ve sağlıklı bir konutta oturma, sağlıklı bir çevrede yaşama' hakkını tüm kurum ve kuruluşları kanalıyla sağlamak zorundadır ve devredemez."

TMMOB'un resmi yazıyla Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'na depremden etkilenen il-lerde imar affı kapsamında yapı kayıt

belgesi verilen binaların bilgilerini istediğinin hatırlatıldığı açıklamada, "Yapı kayıt belgesi alan binaların kaçının depremde yıkıldığına, hasar gördülerse kaçının ağır hasarlı/orta hasarlı/hafif hasarlı olduğuna ilişkin bilgi istemiş ancak henüz bir yanıt alınamamıştır" denildi. Yapı kayıt belgesi verilen kaç kaçak yapının yıkıldığı, kaç yurttaşın bu konutlarda yaşamını yitirdiğinin açıklanmasının istendiği açıklama, şöyle tamamlandı:

"Kendi kendilerini ele veren açıklamalarından da biliyor ve anlıyoruz ki bu iktidar parası karşılığında yurttaşlarımızın evlerinin kendilerine mezar olmasına göz yummuş ve on binlerce yurttaşımızın yaşamını yitirmesine sebep olmuştur. Bu sebeple imar affı çıkararak kaçak yapıların yasallaştırılması sürecinde payı bulunan tüm siyasetçilerin ve sorumluların hesap vermesi, yargılanması en temel talebimizdir. TMMOB, Anayasa ve yasalardan aldığı yetkiyle, topluma karşı hissettiği sorumluluk duygusuyla, mesleki-teknik bilgisiyle ve tüm kurumsal kapasitesiyle bu sürecin ta-kipçisi olacaktır."